

Alavuden varhaiskasvatus- suunnitelma 2019

Nimi Alavuden varhaiskasvatussuunnitelma
Kunta Alavus
Hyväksymispäivämäärä 1.8.2019

SISÄLTÖ

1. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen	1
2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.....	2
3. Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot.....	4
4. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua	6
5. Arvoperusta.....	7
6. Oppimiskäsitys.	9
7. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus.	10
8. Laaja-alainen osaaminen	11
9. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet.	14
10. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.	17
11. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.....	18
12. Pedagogisen toiminnan viitekehys.	20
13. Pedagoginen dokumentointi.	21
14. Monipuoliset työtavat.....	22
15. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä.....	23
16. Oppimisen alueet.	24
16.1. Kielten rikas maailma	24
16.2. Ilmaisun monet muodot.	25
16.3. Minä ja meidän yhteisömme.....	26
16.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	26
16.5. Kasvan, liikun ja kehityn	29
17. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia.	30
18. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki	31
18.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	31
18.2. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana.....	32
18.3. Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.....	34
18.4. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	35
19. Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen.....	36

1. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.

Alavuden varhaiskasvatussuunnitelma kattaa kaikki varhaiskasvatuksen toimintamuodot, perhepäivähoidosta päiväkodeissa järjestettävään varhaiskasvatukseen. Niissä kohdissa, missä varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee eroavaisuuksia toimintamuotojen välillä, se mainitaan erikseen. Alavudella on satunnaisesti lyhytaikaisia yksityisiä perhepäivähoitajia Kelan yksityisen hoidon tuella. Muuta yksityistä varhaiskasvatusta ei ole kunnassamme tällä hetkellä tarjolla.

Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Suunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon paikalliset erityispiirteet (mm. pinta-alaltaan laaja kunta, aktiiviset sivukylät, julkisen liikenteen vähyys, vahva yrittäjäyys), lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikallinen suunnitelma tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta se ei voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä.

Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa otettiin huomioon seuraavat asiat:

- valtakunnallinen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)
- paikalliset lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat esim. romanityö
- esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat
- perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Alavuden kaupungin kotouttamisohjelma
- varhaiskasvatuksen yksiköiden erityispiirteet

Alavuden varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa varten on perustettu työryhmä, jossa on edustus jokaisesta päiväkodista eri ammattiryhmät huomioiden, hallinnosta sekä perhepäivähoidosta. Jokainen perhepäivähoitaja miettii varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin liittyviä kysymyksiä omissa tiimeissään. Vanhemmille on tehty arvokysely ja he osallistuivat myös paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa kommentoimalla. Lasten mielipiteet ja toiveet kartoitettiin esim. havainnoimalla ja keskustelemalla ja ne huomioitiin suunnitelmassa.

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa on tehty yhteistyötä kunnan eri hallinnonalojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi esi- ja perusopetuksen edustajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Lisäksi Alavuden seurakunta sekä MLL:n paikallisosastojen edustajat vaikuttivat kommentoimalla suunnitelmaa.

Alavuden kaupungin esiopetussuunnitelma on laadittu 2016 ja sitä noudatetaan varhaiskasvatuksen esiopetuksessa. Alavuden varhaiskasvatussuunnitelma on elävä asiakirja, jota arvioidaan kokemuksen ja saadun palautteen pohjalta. Varhaiskasvatusjohtaja kokoaa tarvittaessa työryhmän päivittämään paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman.

2. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle, joka tukee lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeä tuntee lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä tarpeet. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta sekä pedagogiset dokumentoinnit ja mahdollinen aiempi varhaiskasvatussuunnitelma. On tärkeää, että lapsen huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta otetaan huomioon lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hoidon alkamisesta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Päiväkodeissa tiimit keskustelevat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvät asiat, jonka pohjalta varhaiskasvatuksen henkilöstö valmistelee ja käy keskustelut yhdessä huoltajien kanssa. Perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä käytetään aluepäällikön asiantuntijuutta mahdollisimman monipuolisen näkökulman saamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassa pidettävä ja se arkistoidaan pysyvästi.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, lapsen kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet
- lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi sekä toteutumisen arviointi
- lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki
- mahdollinen suunnitelma lääkähoidosta
- tiedonsiirtoluvat lapsen asioissa
- lasten, henkilöstön ja huoltajien yhdessä sopimat asiat
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
- tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurien kehittämisessä. Suunnitelmaan kirjattujen toiminnallisten tavoitteiden ja menetelmien toteutumista, riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan arjessa säännöllisesti ja tarkistetaan viimeistään vuoden kuluttua sen laatimisesta. Arvioinnin yhteydessä toiminnalle asetetaan uudet tavoitteet, joita jälleen tarkistellaan viimeistään vuoden kuluttua.

3. Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toimintamuodot

Varhaiskasvatustilaki määrittelee kunnan velvollisuuden järjestää varhaiskasvatusta siinä määrin ja sellaisissa toimintamuodoissa kuin kunnassa on tarvetta. Palveluohjausta ja neuvontaa huoltajille on saatavilla Alavudella varhaiskasvatustoimistossa. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen aluepäällikön kanssa yhdessä mietitään lapselle ja perheelle sopivin varhaiskasvatustilapalvelu.

Lapselle pystytään osoittamaan paikka varhaiskasvatuksesta lakisääteisessä ajassa tai jopa nopeammin. Vanhempien toiveet ja lapsen tarpeet otetaan huomioon ja vaihtoehtoista keskustellaan perhekohtaisesti.

Alavudella varhaiskasvatusta järjestetään perhepäivähoidossa ja päiväkodeissa. Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä toteutettavaa varhaiskasvatusta, jota voidaan järjestää yhden tai kahden hoitajan toteuttamana tai erityistapauksessa kolmen hoitajan yhteisesti toteuttamana varhaiskasvatuksena. Perhepäivähoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta. Pedagoginen johtaminen ja toiminnan ohjaus tukee perhepäivähoitajien tavoitteellista toiminnan suunnittelua ja toteuttamista.

Päiväkotiin toiminnasta vastaa päiväkodinjohtaja, jonka alaisuudessa on useampi päiväkotitoiminta. Päiväkodin lapsiryhmät voidaan muodostaa eri tavoin ottaen huomioon esimerkiksi lasten ikä, sisarussuhteet tai tuen tarve. Ryhmien tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia ja niiden muodostamisessa otetaan huomioon henkilöstön mitoitus ja ryhmien enimmäiskokoon liittyvät säännökset. Päiväkodissa kokonaisvastuu lapsiryhmän pedagogiikasta, toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on varhaiskasvatuksen opettajalla. Alavudella vuorohoito on keskitetty kokonaan tiettyihin päiväkotitoimintoihin, joissa tarjotaan varhaiskasvatusta iltaisin, viikonloppuisin ja öisin. Vuorohoidossa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on usein epäsäännöllistä, joka huomioidaan pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Alavuden kaupungissa ei ole vaihtoehtoja pedagogiikkaa tarjoavia varhaiskasvatustilamutoja tällä hetkellä.

Alavudella perhepäivähoidon lasten varahoito on määritelty pääsääntöisesti päiväkotitoimintoihin. Varhaiskasvatustilamutojen välistä yhteistyötä toteutetaan Alavudella mm. kummipäiväkotitoimintana. Tällöin päiväkodit tekevät yhteistyötä lähialueen perhepäivähoitajien kanssa esim. kutsumalla heitä mukaan toimintaan (esim. lauluhetket, ulkoilu, valokuvaus, retket ja tapahtumat). Päiväkodit tarjoavat myös tiloja perhepäivähoidon käyttöön. Varhaiskasvatuksen henkilöstö työskentelee tarvittaessa muissa varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa. Yhteistyö lisää lapsen etua etenkin siirtymätilanteissa toimintamuodosta toiseen. Varhaiskasvatustilassa on käytössä yhteisiä materiaaleja, jotka kiertävät toimintamuodosta toiseen.

Alavudella järjestetään koulutusta vuosittain yhdessä koko varhaiskasvatuksen henkilökunnalle sekä erilaisia tapahtumia lapsille. Alavudella on varhaiskasvatuksen erityisopettajat (veo:t), jotka toimivat kasvattajien ja perheiden tukena lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä asioissa.

Varhaiskasvatustilalain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on

1. edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
2. tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
3. toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;

4. varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
5. turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
6. antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
7. tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
8. kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
9. varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
10. toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutuvat eri toimintamuodoissa oppimisympäristöjen tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Oppimisympäristön tulee olla kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys. Päiväkotien oppimisympäristöt ovat asianmukaiset ja lasten toimintaa varten rakennettuja, huomioiden leikki- ja pienryhmätoiminta. Perhepäivähoidon oppimisympäristö on kodinomaisempi.

Varhaiskasvatuksessa painotetaan liikunnan merkitystä arjen kaikissa tilanteissa suosituksia mukaillen (Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä - Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset, OKM). Alavudella lasten liikuttamista on tuettu Avin rahoittamien hankkeiden avulla. Ruokailu järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja lapsia ohjataan yksilöllisyys, kehitysvaihe ja osallisuus huomioiden. Lapsille tarjotaan täysipainoista ravintoa (Terveyttä ja iloa ruoasta – varhaiskasvatuksen ruokailusuositus, THL). Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, joka huomioidaan toimintaa suunniteltaessa. Varhaiskasvatusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Alavuden päiväkodeissa noudatetaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuja säädöksiä ja mitoituksia. Perhepäivähoidossa hoitajilla on vähintään perhepäivähoitajan ammattitutkinto. Varhaiskasvatuksessa toimitaan lain asettamien säännösten mukaan, mm. työsuojelussa, turvallisuudessa sekä salassapidossa. Lapsia suojataan väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä suunnitelmallisen ennaltaehkäisemisen sekä välittömän puuttumisen mallin avulla (Hyvien vuorovaikutus- ja kaveritaitojen vahvistaminen Alavuden varhaiskasvatuksessa). Varhaiskasvatus tekee monimuotoista yhteistyötä opetuksen, liikunnan ja kulttuurin, sosiaalihuollon, lastensuojelun, neuvolatoiminnan ja muun terveydenhuollon tahojen kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöä velvoittavat myös säännökset, jotka koskevat sosiaali- huoltopalveluihin ohjaamista ja lastensuojeluilmoituksen tekemistä.

*Sain olla
tänään apulainen.*

Poika 5 v.

*Kiva kun aikuiset leikkii
meidän kanssa hippaa.*

Tyttö 6 v.

*Eetu on mun
paras kaveri.*

Tyttö 4 v.

*Tärkeintä on, että
on aikuisia.*

Tyttö 6 v.

4. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatus luo perustaa elinikäiselle oppimiselle. Alavudella korostetaan pehmeää hoidon aloitusta. Lapsella ja vanhemmilla on mahdollisuus tutustua tulevaan kasvattajaan ensimmäistä kertaa heidän omassa tutussa ympäristössä esim. lapsen omassa kodissa. Perheen ja kasvattajan avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen luo perustan luottamukselliselle yhteistyölle lapsen koko varhaiskasvatuksen ajaksi. Säännöllinen yhteistyö on oleellista, jotta perheiden ja henkilöstön yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden ja tuo lasten elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta.

Lapsuuden merkityksen ymmärtäminen sekä tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta ovat pedagogisen toiminnan perustaa. Yhtä tärkeää on tuntea jokainen lapsi ja ottaa huomioon hänen yksilöllinen kehityksensä.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Lasten hyvinvoinnin sekä kehityksen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi myös siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti.

Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen aikana koottuja dokumentteja, joissa kuvataan lapsen kehitystä ja oppimista, sekä lapselle laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä.

Tiedonsiirrosta huolehditaan lapsen varhaiskasvatuksen aikana seuraavasti:

- lupa tiedonsiirtoon kysytään huoltajilta lapsen varhaiskasvatussuhteen alussa täytettävissä lomakkeissa
- pidetään Päikky-järjestelmässä lapsen ja huoltajien tiedot ajantasaisena
- hoitopaikan vaihtuessa tai esiopetukseen siirtymisessä, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma arvioidaan ja tarkistetaan sekä siirretään tulevaan varhaiskasvatuspaikkaan
- varhaiskasvatuksessa tapahtuvan esiopetuksen oppimissuunnitelma (Leops) tehdään Wilmaan (sähköinen yhteydenpitoväline kodin, esi- ja perusopetuksen välillä), josta se siirtyy luontevasti perusopetukseen
- veo:t välittävät tarpeelliset tiedot koulun esiopetukseen tai perusopetukseen siirtyvistä lapsista

5. Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto.

Lapsuuden ainutlaatuisuus

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää sitä.

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus henkilöstö tukee lapsen kasvua ihmisyyteen, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus:

- turvalliseen ympäristöön
- ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan
- tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on
- hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen
- leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan
- rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti
- yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen
- saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja
- kokeilla ja opetella uusia asioita.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja kunnioittavassa ja moninaisuutta arvostavassa ilmapiirissä. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Perheiden monimuotoisuus

Avoin ja ammatillinen suhtautuminen on edellytys hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

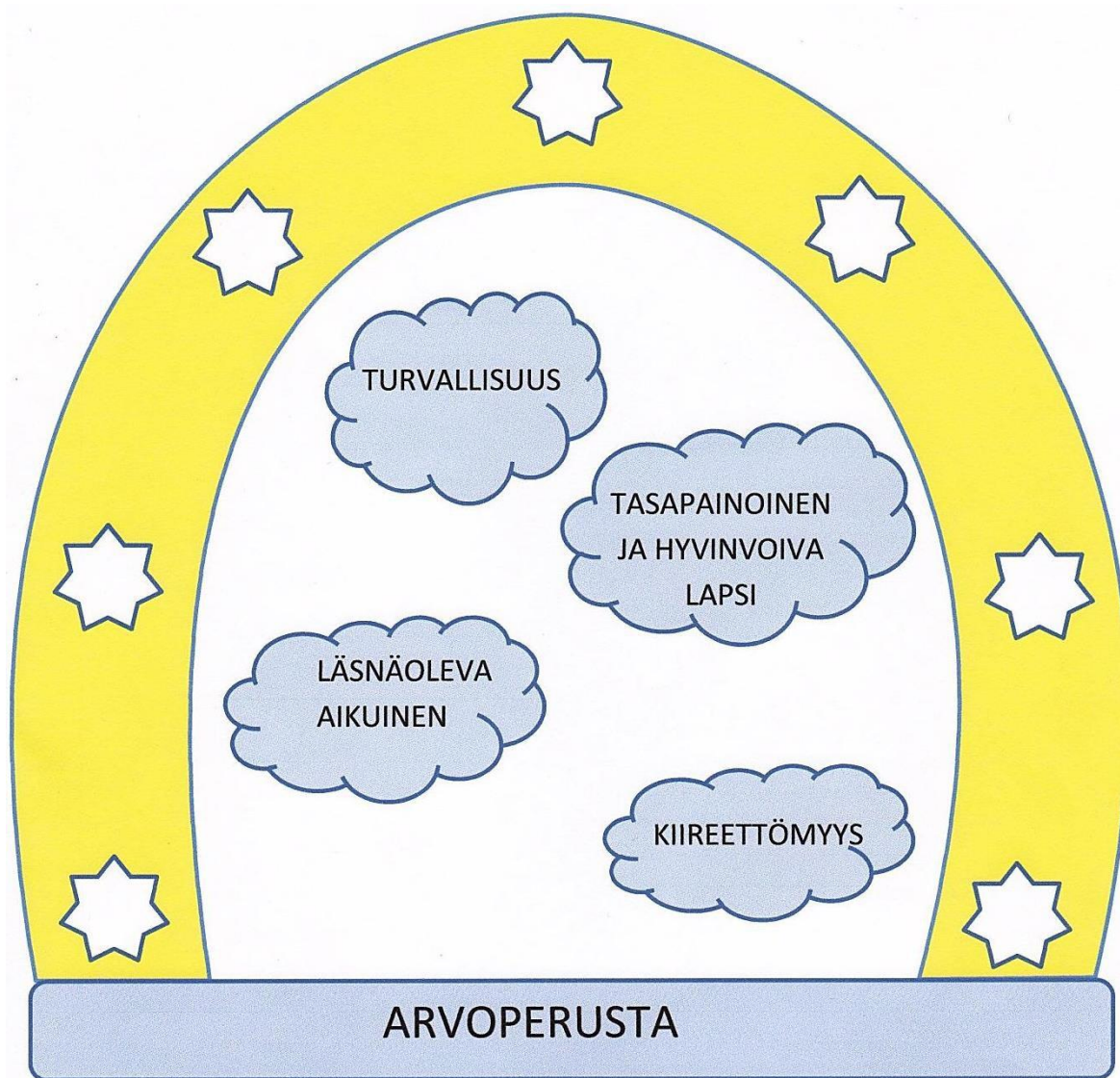
Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita.

Alavudella varhaiskasvatuksen arvot

Arvoja kyseltiin asiakastytyväisyyskyselyn yhteydessä vanhemmilta. Henkilöstö pohti arvoja omissa työtiimeissään. Tärkeimmiksi arvoiksi nousivat: tasapainoinen ja hyvinvoiva lapsi, turvallisuus, kasvattajan aito läsnäolo sekä arjen kiireettömyys.

*Ulkona on kiva
keinua.*

Poika 4 v.

Läsnäoleva aikuinen

- lämmin vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä
- lapsen aito kuuntelu

Kiiireettömyys

- aikaa ja syliä
- lapsen huomioiminen yksilönä
- selkeä, suunniteltu, joustava ja rauhallinen päivärutiini ja oppimisympäristö
- pienryhmä- ja leikkialueitoiminta

Turvallisuus

- tilat, välineet, toimintatavat, yhteisöllisyys
- koulutettu ja ammattitaitoinen henkilöstö
- kiusaamisen ennaltaehkäisy
- huoltajien osallisuus
- kunnioittava sekä luottamuksellinen yhteistyö

Tasapainoinen ja hyvinvoiva lapsi

- Rajat, Rakkaus, Rauha, Ruoka ja Raitis ilma (= viiden R-sääntö)
- lepo ja arkirutiinit
- hyväksyvä ja salliva ilmapiiri, vuorovaikutus ja tunteiden ilmaisu
- tasavertaisuus
- leikin arvostaminen
- lapsen osallisuus

*Jos en osaa,
tätit auttaa mua.*

Tyttö 4 v.

6. Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuristaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

Täälön kiva piirtää.

Tyttö 5 v.

*Mä leikin kavereiden
kans melkein aina!*

Poika 5 v.

7. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Se näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimis-ympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää.

Varhaiskasvatus toteutuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatusta, opetus ja hoito muodostavat eheän kokonaisuuden lapsen yksilöllisyys huomioiden. Näitä kolmea ulottuvuutta voidaan tarkastella käsitteellisesti erillisinä, mutta käytännön toiminnassa ne nivoutuvat yhteen. Tämä mahdollistaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Kasvatus, opetus ja hoito painottuvat eri tavoin eri-ikäisten lasten toiminnassa sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa.

Kasvatus on toimintaa, jonka myötä kulttuuriset arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Osaltaan kasvatuksen tavoite on siirtää kulttuuriperintöä sekä tärkeinä pidettyjä arvoja ja traditioita seuraavalle sukupolvelle. Kasvatuksen avulla ohjataan lapsia muodostamaan omia mielipiteitään ja arvioimaan kriittisesti vallitsevia ajattelu- ja toimintatapoja sekä toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla. Kasvatuksen sivistystehtävänä on ohjata tietoisesti lasten yksilöllisen identiteetin muotoutumista siten, että lapset oppivat havaitsemaan oman toimintansa vaikutukset toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lasten kehitystä tuetaan niin, että he oppivat toimimaan sekä käyttämään osaamistaan myös toisten hyväksi.

Opetuksen lähtökohtana on varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritelty oppimiskäsitys. Opetuksen tarkoitus on edistää lasten oppimista ja auttaa lapsia luomaan merkityksiä itsestään, toisista ihmisistä sekä ympäröivästä maailmasta. Varhaiskasvatuksessa lapsia innostetaan ja motivoitetaan opettelemaan uusia asioita sekä ohjataan käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Opetus tukee ja siinä hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta ja tutkimisen halua. Opetuksessa otetaan huomioon lasten kehittyvät taidot, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilölliset tuen tarpeet. Lisäksi opetuksen perustana ovat oppimisympäristöille, laaja-alaiselle osaamiselle ja pedagogiselle toiminnalle asetetut tavoitteet.

Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi sekä kokee olevansa yhteydessä toisiin ihmisiin. Vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan hyvälle hoidolle ja huolenpidolle. Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen ovat keskeinen osa lapsen päivää. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tapoja.

*Leikitään aina poikien
kanssa legoilla.*

Poika 5 v.

*Tein Oonan kaa
kurakeittoa.*

Tyttö 4 v.

8. Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvamisen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. Osiossa Oppimisen alueet kuvattujen oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lasten laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta:

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen.

Seuraavaksi kuvataan mitä laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueilla tarkoitetaan. Lisäksi määritellään varhaiskasvatuksen tehtävä kullakin osa-alueella.

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi (luku 4.2) sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omaan kykyihinsä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille toisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan asettumista toisen asemaan, opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti. Tämä vahvistaa lasten sosiaalisia ja tunnetaitoja. Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön.

Alavuden varhaiskasvatuksessa monikulttuurisuus on vielä vähäistä. Tärkeää on kuitenkin huomioida kulttuuriperinnön vahvistaminen lapsiryhmien toiminnassa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävästä elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan, ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä sekä lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitelmä, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito.

Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

9. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, jossa kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Henkilöstön on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyvät mallina lapsille ja siksi kaikki toiminta pitää pystyä perustelemaan pedagogisesti.

Alavuden varhaiskasvatukseen on luotu toimintamalli (tiimikirja), jossa sovitaan toimintakulttuuria ohjaavia arvoja ja periaatteita. Tiimikirjaan sisältyy mm. tiimisopimus, viikoittaiset tiimipalaverit sekä pedagogisen toiminnan arviointi. Lisäksi tiimikirjassa päivitetään vuosittain kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma.

Toimintakulttuuri rakentuu näistä elementeistä:

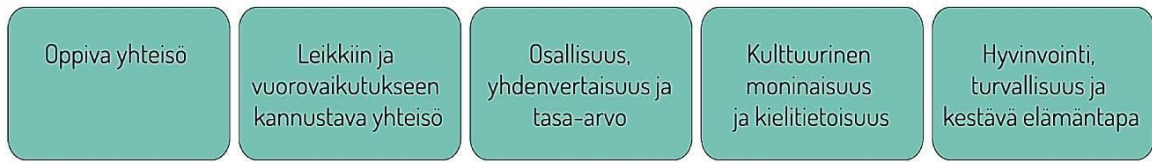

Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toiminta- kulttuuriin joko tiedostaen tai tiedostamatta. Henkilöstön arvot, asenteet ja tavat antavat mallin lapselle. Varhaiskasvatuksessa kaikkien toimintatapojen tulee olla lapsen edun mukaisesti hyvinvointia ja oppimista tukevaa (=pedagogisesti perusteltua). Laadukas toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Pedagoginen johtaminen luo toimintakulttuurin jossa varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista ja sitä arvioidaan ja kehitetään. Tämä luo edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatilliselle osaamiselle, koulutuksen hyödyntämiselle, kehittämiselle sekä pedagogiselle toiminnalle.

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Yhteistyö

Oppimisympäristöt

Oppiva yhteisö

- kannustaa mielipiteiden ja tunteiden ilmaisuun
- rohkaisee yrittämiseen, kokeiluun ja tutkimiseen
- iloitsee onnistumisesta ja oivaltamisesta
- kuuntelee lasta
- on arvostava ja kunnioittava yhteisö
- luo yhteiset tavoitteet
- jakaa tietotaidon ja osaamisen: säännölliset palaverit henkilöstön kesken

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

- leikki on lapsen tapa oppia
- lasten osallisuus leikin ja toiminnan suunnittelussa
- mahdollistetaan, että jokainen lapsi pääsee mukaan leikkiin
- pienryhmä- ja leikkialuetoiminta
- turvallinen ilmapiiri ja leikkirauha
- kannustus, osallistaminen ja tukeminen
- rohkaisu vuorovaikutukseen ja ystävyyssuhteiden vaalimiseen
- leikin sisältöjen rikastuttaminen: elämykset, monipuoliset tilat ja välineet
- leikkiin osallistuva aikuinen
- leikki saa kuulua ja näkyä!

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

- osallisuuden kautta vahvistetaan lasten ymmärrystä yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista
- myönteinen ja kannustava vuorovaikutus vahvistavaa lapsen kuulluksi ja nähdyksi tulemistä sekä lapsen itsetunnon kehittymistä
- huoltajien osallisuuden huomioon ottaminen
- yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kunnioittaminen
- yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

- perusoikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen
- henkilöstöllä on taito nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja luoda yhdessä uusia toimintatapoja
- suomalaiseen kulttuuriperintöön ja tapoihin tutustuminen
- aikuinen toimii lapselle kielellisenä mallina ja tukee lapsen kielen kehitystä monin eri tavoin

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

- arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja päivittäin niin sisällä kuin ulkona (mm. tarjotaan monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa sekä annetaan mahdollisuus lepoon ja rauhoittumiseen)
- arjen kiireettömyys, syli, aito läsnäolo
- suojataan väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä (Kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen toimintamalli)
- turvallisuuden edistäminen ja tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy
- toiminnassa huomioidaan kestävä elämäntapa ja kunnioittava suhtautuminen ympäristöön ja luontoon

10. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan fyysisiä tiloja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita. Ne tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen, muita kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön. Oppimisympäristöinä käytetään yksikön sisätiloja, pihaa ja leikkipuistoja. Alavudella on mahdollisuus käyttää lisäksi mm. lähimetsää, jäähallia, kirjastoa, urheilukenttää ja uimahallia.

Oppimisympäristöt luodaan turallisiksi, muunneltaviksi, esteettömiksi ja lapsen ikätasolle sopiviksi, joten ne tarjoavat mahdollisuuden leikkiin, ilmaisuun, liikkumiseen, tutkimiseen ja vuorovaikutukseen. Niitä kehitetään jatkuvasti lapsiryhmän tarpeita vastaavaksi mm. pienryhmätoimintaa joustavasti hyödyntämällä. Lapset otetaan mukaan oppimisympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen.

Lasten käytössä tulee olla riittävästi monipuolista ja turvallista leikki- ja toimintavälineitä ja niissä huomioidaan lasten yksilölliset tuen tarpeet. Tieto- ja viestintäteknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä. Alavuden varhaiskasvatuksessa on lasten käytettävissä tabletteja.

11. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä tuetaan lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Se on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Perustana on huoltajien ja henkilöstön sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Myönteinen ja kannustava palaute lapsesta luo luottamuksellisen, tasa-arvoisen vuorovaikutuksen ja keskinäistä kunnioitusta tukevan pohjan yhteistyölle. Yhteistyön merkitys korostuu erityisesti siirtymävaiheissa, esim. lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen aikaisissa siirtymissä sekä lapsen kehityksen ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön muotoja Alavudella:

- kasvattajan kotikäynti lapsen kotiin ja lapsen tutustumiskäynnit varhaiskasvatusyksikköön
- päivittäiset lapsen kuulumiset ja keskustelut huoltajien kanssa
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- vanhempainillat
- vanhempien osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
- yhteydenpito Päikky-järjestelmän kautta
- yhteiset juhlat ja tapahtumat
- asiakaskyselyt ja -palautteet

*Hoidossa on
hyvää ruokaa.*

Poika 2½ v.

Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoja Alavudella ovat mm.

Monialainen yhteistyö

Varhaiskasvatustilain mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet.

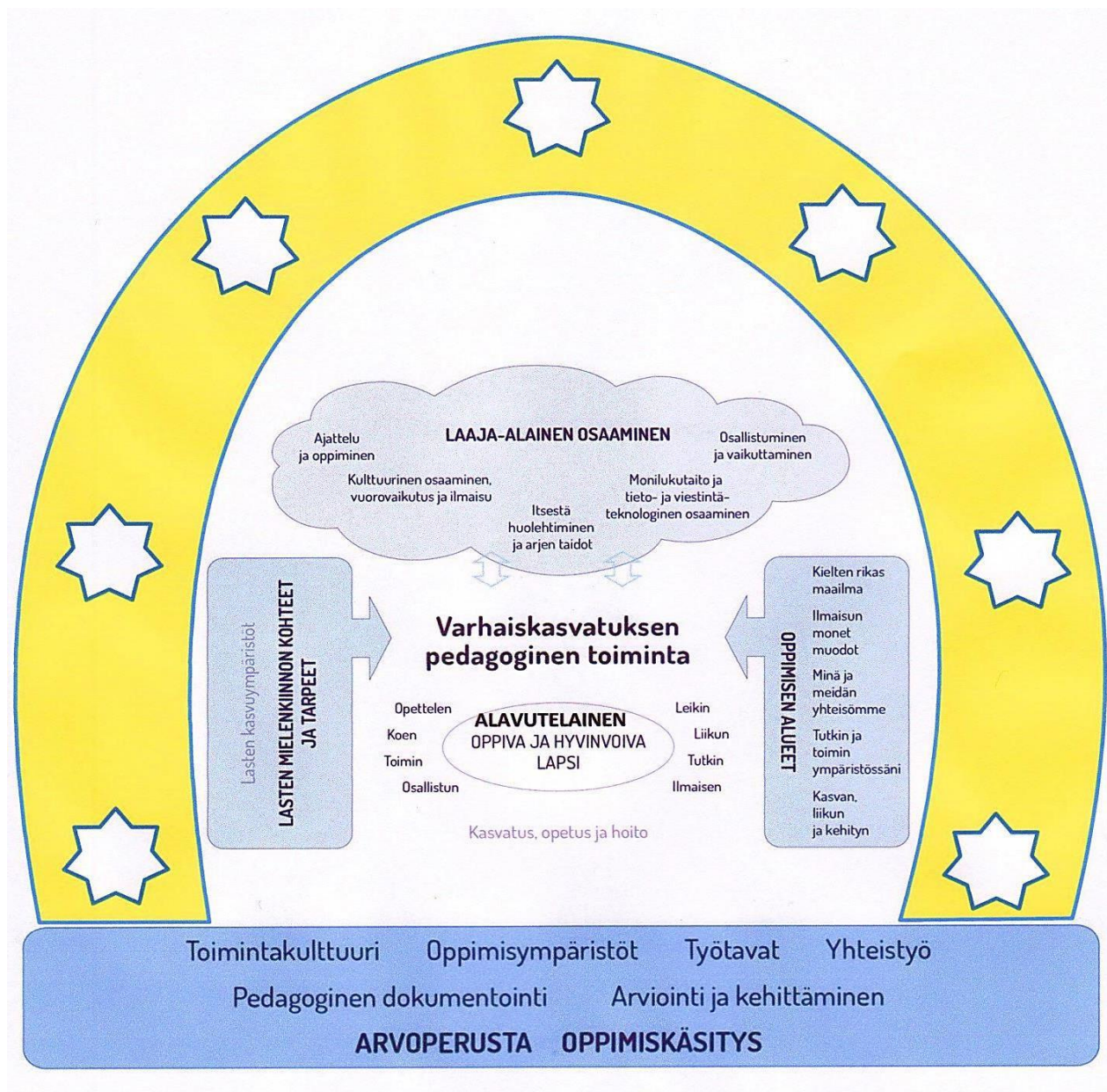
Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen toimintayksiköissä lasten tarpeita vastaavaksi. Yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain näistä tahoista herää huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista tai kun lapsen tukea suunnitellaan ja järjestetään. Alavudella yhteistyötä tehdään lastenneuvolan kanssa esim. käytänteet lapsen 4-vuotisneuvolatarkastuksen yhteydessä.

Alavudella toimii Pikku-vekara eli varhaiskasvatuksen monialainen lapsen kehityksen ja oppimisen tuen työryhmä. Pikku-vekara kokoontuu alueittain 2-3 kertaa vuodessa ja siihen kuuluu varhaiskasvatuksen edustajien lisäksi lastenneuvolan terveydenhoitaja, perhepalvelujen palveluvastaava, Osviitan toiminta- ja puheterapeutit, psykologi sekä tarvittaessa kutsuttuna muita tahoja. Työryhmän tavoitteena on toimia varhaiskasvatushenkilöstön tukena, sopia yhteiskäytänteistä esim. kuinka lapsen tuki suunnitellaan ja järjestetään.

12. Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus. Se toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys, "ALAVUTELAINEN KASVUNKENKÄ"

13. Pedagoginen dokumentointi

Varhaiskasvatuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään pedagogisen dokumentoinnin avulla. Dokumentointi tuottaa, tekee näkyväksi ja lisää ymmärrystä kokonaisvaltaisesti lapsesta (esim. kiinnostuksen kohteista ja ajattelusta) sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Se on jatkuva prosessi ja tapa työskennellä yhdessä lasten kanssa. Se mahdollistaa myös lasten ja vanhempien osallistumisen. Dokumentointi toimii kasvattajien muistin tukena varhaiskasvatuksen muuttuvassa arjessa ja sitä käytetään toiminnan suunnitteluun ja vanhempien kanssa käytävien keskustelujen tueksi.

Pedagogista dokumentointia ovat mm.

- Erilaiset lomakkeet varhaiskasvatuksen alussa mm.
 - Tietoja varhaiskasvatukseen (päiväkodit)
 - Lapsen hoitosuunnitelma sekä Lapsen tavat ja tottumukset (pph)
- Toiminnan suunnitelmat ja arvioinnit
- Lapsen havainnointien kirjaaminen: kehittyminen, ideat, mielenkiinnonkohteet, ilot, huolet, murheet
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu
- Älylaitteiden hyödyntäminen dokumentoinnissa (kuvaaminen, videointi)
- Lapsen kasvunkansio (voi sisältää mm. askartelut, piirroksia, valokuvat, sadutukset)
- Päiväkotien tiimikirjat ja raportointikirjaukset arjen asioissa
- Lasten ja vanhempien toiveiden kyselyt
- Varhaiskasvatuksen esiopetuksen dokumentointitavat löytyvät Alavuden esiopetussuunnitelmasta 2016

14. Monipuoliset työtavat

Monipuolisten työtapojen lähtökohtana ovat lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan sekä kokeilla erilaisia työtapoja. Lapsille annetaan mahdollisuus olla mukana työtapojen suunnittelussa ja valinnassa. Työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä. Tämä mahdollistaa lasten aktiivisen toimijuuden ja osallistumisen.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Pienempien lasten aloitteet ovat usein kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista.

Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat mm.

- lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki
- tutkiminen
- liikkuminen
- taiteellinen kokeminen ja ilmaisu
- tieto- ja viestintäteknologia

15. Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Se edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä tuottaa lapsille iloa ja mielihyvää. Leikkiessään lapset jäsentävät ja tutkivat ympäröivää maailmaa sekä luovat sosiaalisia suhteita. Mielikuvituksen kautta lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita sekä käsitellä tunteitaan, kokemuksiaan ja uteliaisuuttaan. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä.

Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa, tilaa sekä sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan.

Kasvattajan tehtävä on turvata leikin edellytykset, vastata lasten leikkialoitteisiin, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Kasvattajan tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Lasten leikkiä tulee havainnoida ja dokumentoida herkästi, ammattitaitoisesti sekä sukupolisensitiivisesti.

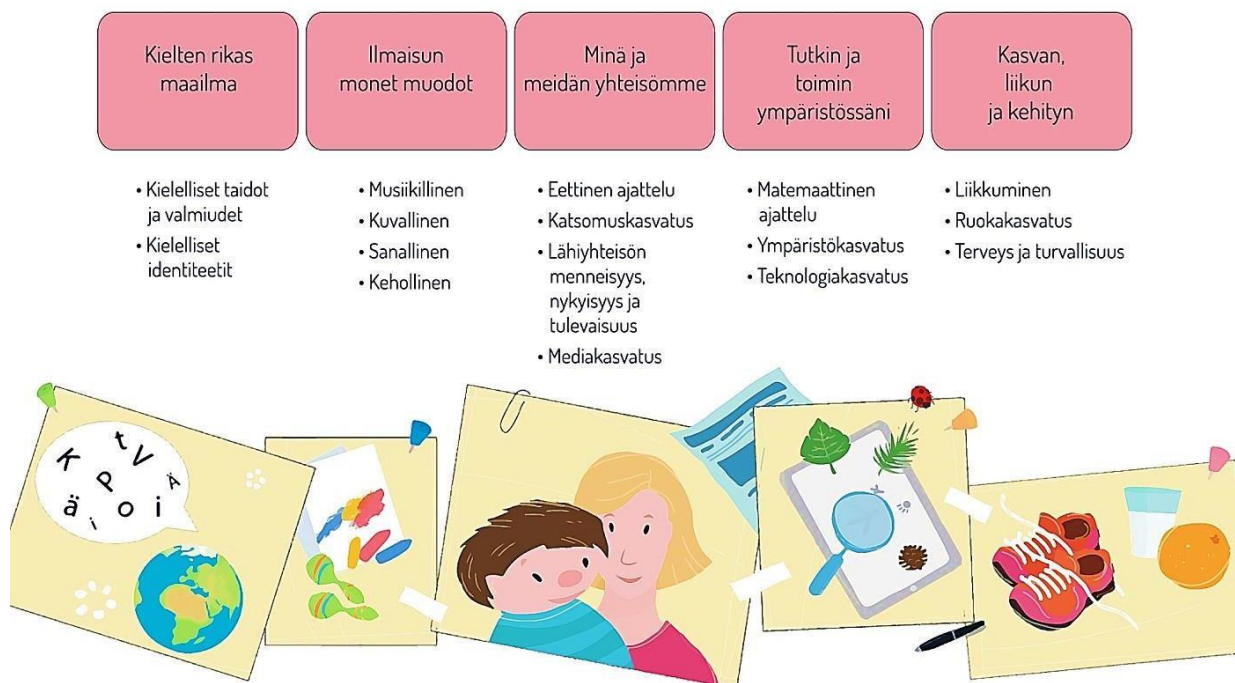

16. Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja eheytyneen pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Oppimisalueita toteutetaan aihepiirejä yhdistellen ja soveltaen lasten mielenkiinnon ja osaamisen mukaisesti.

Oppimisen alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi:

Oppimisen alueet

16.1. Kielten rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline.

Vuorovaikutus- taidot	Kielen ymmärtämisen taidot	Puheen tuottamisen taidot	Kielen käyttötaidot	Kielellinen muisti ja sanavarasto	Kielitietoisuus
KEHITTYVÄT KIELELLISET IDENTITEETIT					

VUOROVAIKUTUSTAITOT

- TUNNE LAPSI: havainnoi, kuule ja kannusta
- Lasten aloitteisiin vastaaminen
- Sanaton viestintä; ilmeet, eleet
- Sanallinen viestintä
- AITO LÄSNÄOLO

KIELEN YMMÄRTÄMISEN TAITOT

- Mallintaminen: kuvat, esineet, tukiviittomat
- Nimeäminen
- Toiminnan sanoittaminen

Osaan jo päristää
"Rää".

Poika 5 v.

PUHEEN TUOTTAMISEN TAIDOT

- Mallintaminen: kuvat, esineet, tukiviittomat
- Lapselle oma rauha ja tila puhua
- Rohkaisu ja kannustaminen arjen tilanteissa

KIELEN KÄYTTÖTAITOJA

- Puheen vuorottelu (oma vuoro)
- Hyvät tavat
- Asioista kertominen
- Eläytyminen, huumori
- Puhuttu ja kirjoitettu kieli

KIELELLINEN MUISTI JA SANAVARASTO

- Kielellä leikkiminen: lorut, laululeikit, sadutus, tarinat, arvoitukset
- Lukeminen ja sadut
- Nimeäminen ja mallintaminen

KIELITIETOISUUS

- Lapsen kiinnostuksen herättely ja tukeminen kieltä kohtaan
- Ympäristön havainnointi (tienvarsikyltit, maitopurkit yms)
- Mediataidot, lehdet, tietokoneet, pelit

16.2. Ilmaisun monet muodot

Lasten ilmaisu on kokonaisvaltaista ja sen eri muotojen luovaa yhdistelyä. Ilmaisua on riemua, kokeiluja ja hassuttelua sekä toisalta lohtua, turvaa ja tunteidenpurkamista.

Musiikki	Kuvallinen ilmaisu	Kädentaidot	Sanallinen ilmaisu	Kehollinen ilmaisu
ILMAISU				

MUSIIKKI:

- musiikin kokeminen, elämyksellisyys
- kuunteleminen, ääniympäristön havainnointi
- musiikin tuottaminen: laulut, lorut, soittimet
- musiikkiliikunta
- rytmittäminen
- musiikkiesitykset

KUVALLINEN ILMAISU JA KÄDENTAIIDOT:

- maalaaminen, piirtäminen, rakentelu, muovailu, askartelu, ompelu ja nikkarointi
- mediaesitykset, näyttelyt
- oman ja toisen luovuuden ja kädenjäljen kokeminen ja arvostaminen

KEHOLLINEN JA SANALLINEN ILMAISU:

- leikki, tanssi ja draama
- kirjallisuus, sanataide
- teatteri, sirkus

*Leikittiin tyttöjen
kaa rinsessaa.*

Tyttö 4½ v.

16.3. Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia.

Eettinen ajattelu	Katsomuskasvatus	Mediakasvatus	Lähiympäristön menneisyys, nykyisyys, tulevaisuus
MINÄ JA ME			

EETTINEN AJATTELU:

- oikea ja väärä
- empaattisuus
- toisten kunnioittaminen ja erilaisuuden hyväksyminen
- sosiaaliset ja tunnetaidot

KATSOMUSKASVATUS:

- kotien uskonnollisten vakaumusten, perinteiden ja tapojen kunnioittaminen
- mahdollisuus hiljentyä, ihmetellä, kysellä ja pohtia
- tutustuminen juhlapyhiin ja niiden perinteisiin
- tutustuminen lapsen lähellä oleviin erilaisiin uskontoihin tai katsomuksiin

LÄHIYHTEISÖN MENNEISYYS, NYKYISYYS JA TULEVAISUUS:

- tutustutaan lapsen historiaan (kotikäynti, tutustumiskäynnit, perheen tavat ja tottumukset – lomake)
- menneisyys; perinneleikit, -laulut, eri sukupolvien kohtaaminen
- nykyaika; elämän moninaisuus, erilaiset perheet, roolileikit
- tulevaisuus; pedagogiset suunnitelmat; esim. liikunnan vuosikello

MEDIAKASVATUS:

- tutustutaan eri medioihin leikinomaisesti
- ohjataan median turvalliseen ja vastuulliseen käyttöön
- median hyödyntäminen arjessa

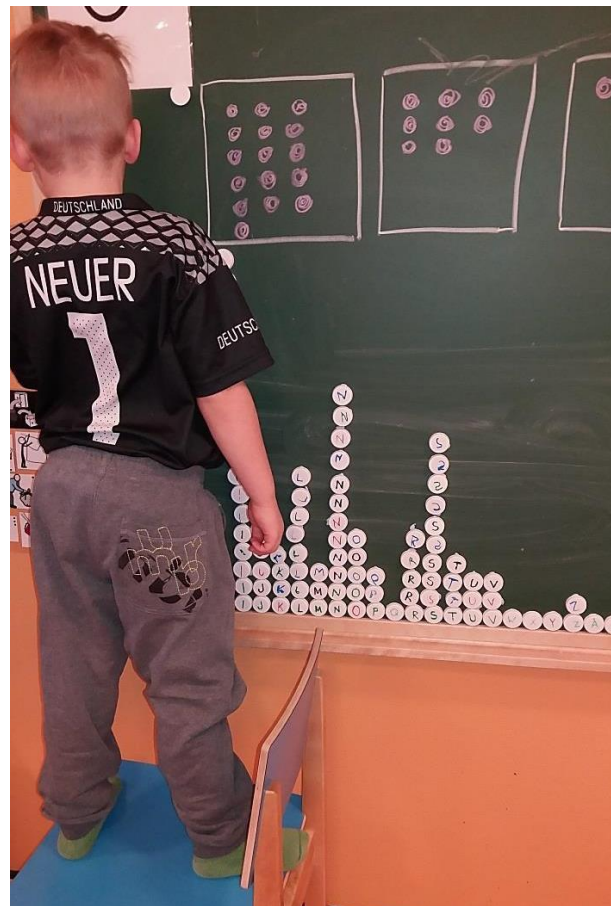
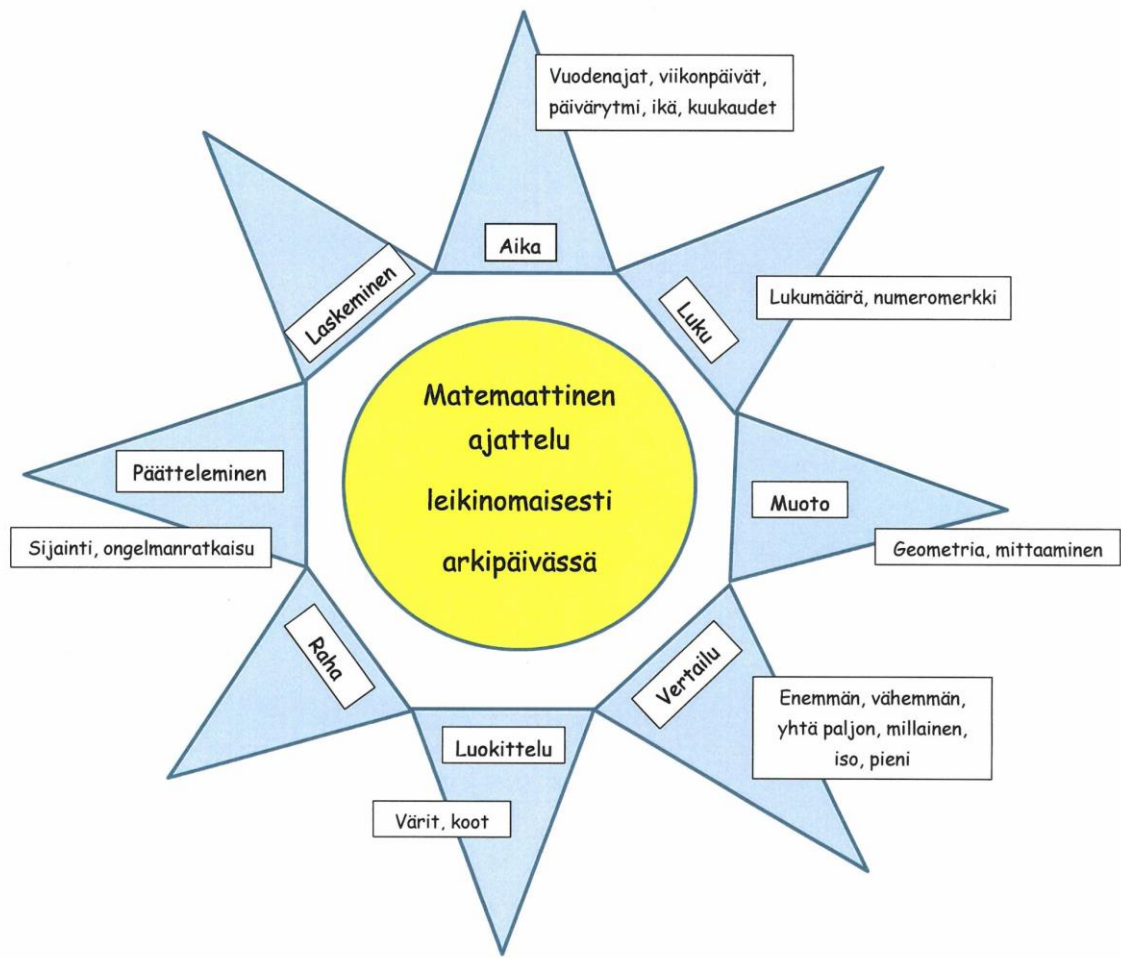
*Kuvattiin videoo
tableteilla.*

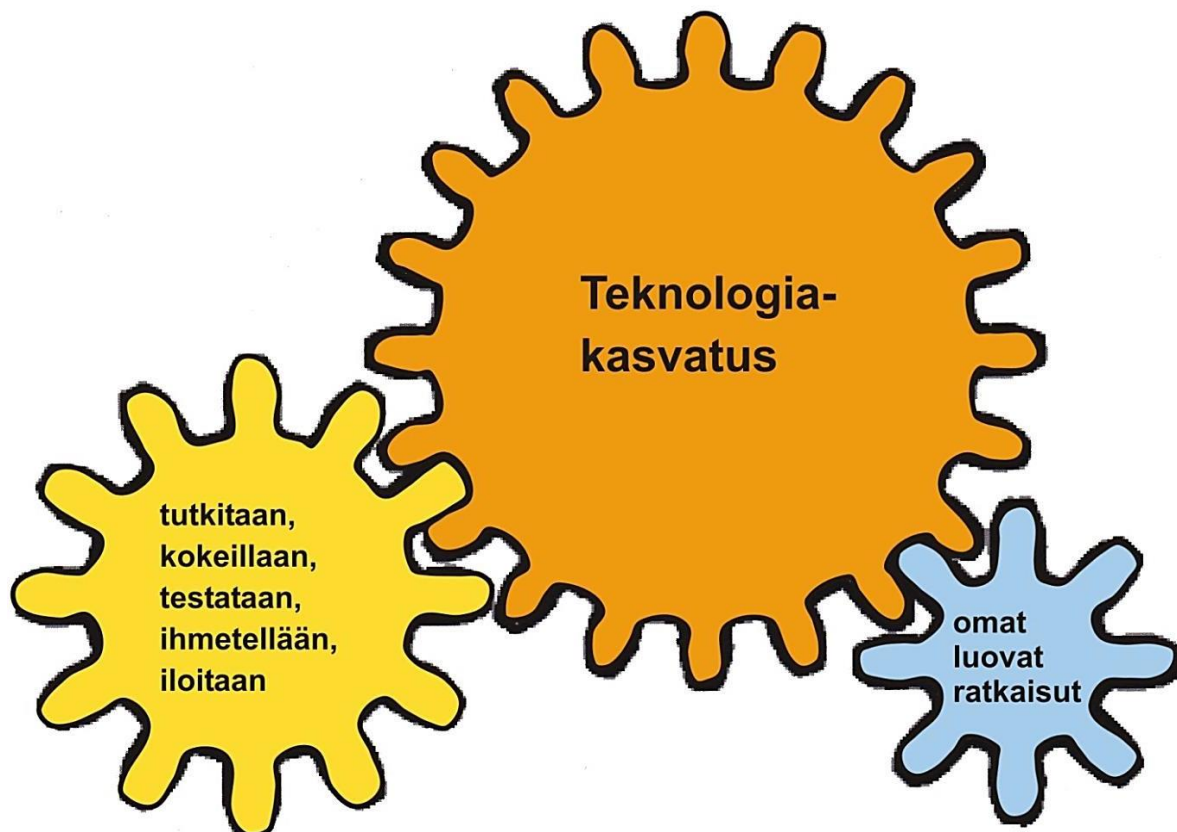
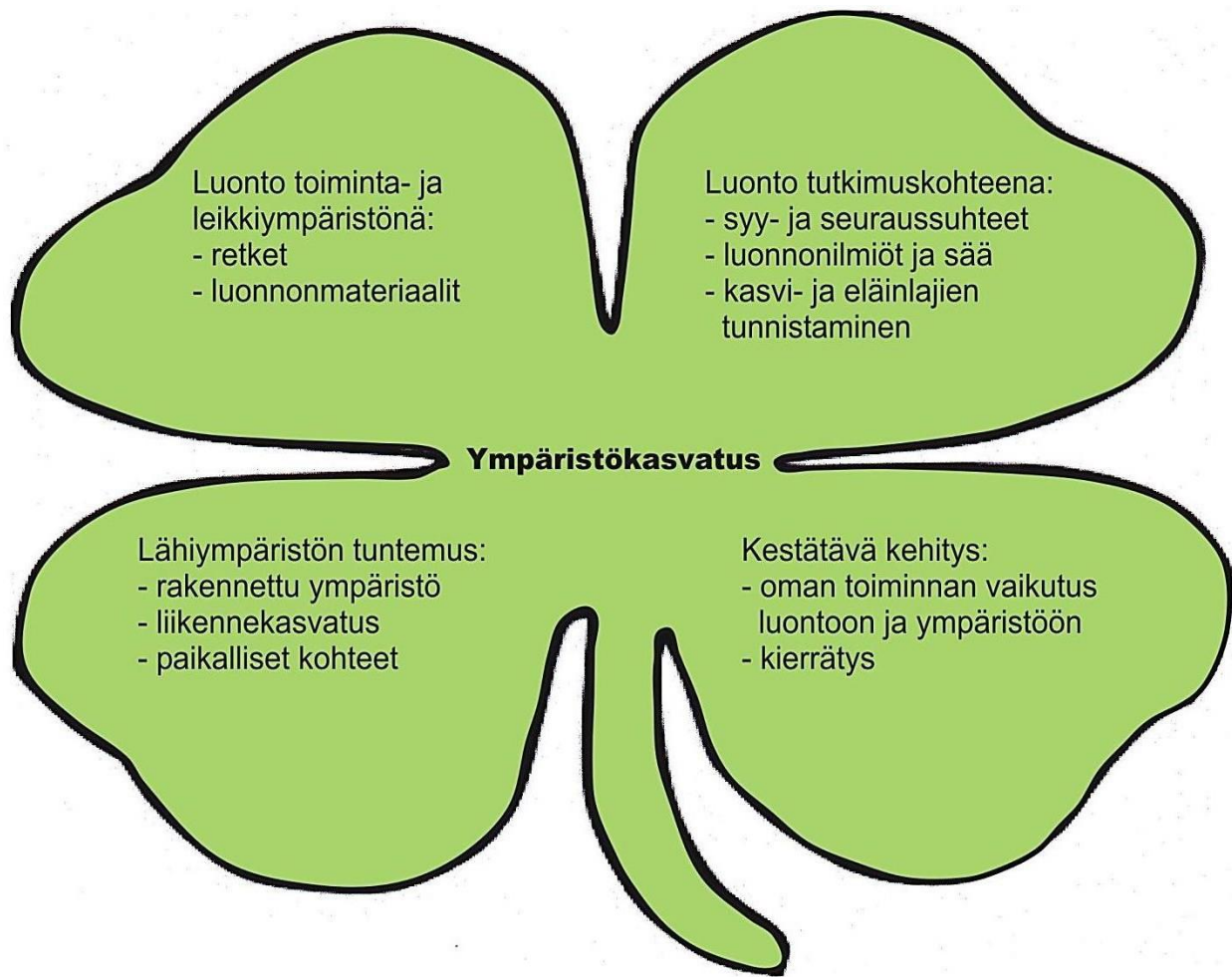
Poika 6 v.

16.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.

Matemaattinen ajattelu	Ympäristökasvatus	Teknologiakasvatus
TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI		

16.5. Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää osaamista.

Liikkuminen	Ruokakasvatus	Terveys	Turvallisuus
KASVA, LIIKUN JA KEHITYN			

LIKKUMINEN:

- liikunnan ilo
- ”elämäntapa”
- ohjattu liikunta / omaehtoinen liikkuminen
- kehontuntemus ja –hallinta
- motoriset perustaidot: tasapaino- , liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot
- hyödynnetään eri aisteja

RUOKAKASVATUS:

- myönteinen suhtautuminen ruokaan
- tutustutaan maistelemalla eri ruokalajeja
- opetellaan ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja
- SAPERE - ruokakasvatusmenetelmä, aistien avulla ruokamaailmaan

TERVEYS JA TURVALLISUUS:

- hygieniakasvatus
- keho-, tunne- ja turvakasvatus
- levon tarve
- hyvät ihmissuhteet
- itsetunnon vahvistaminen ja lapsuuden vaaliminen
- valmiuksia pyytää ja hakea apua
- ryhmässä toimimisen taidot, reilu kaveruus
- liikenneturvallisuus

17. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään myönteisenä ja rikastuttavana.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieras- ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä yhteistyössä vanhempien kanssa. Maahanmuuttajataustaiset lapset käyttävät varhaiskasvatuksen peruspalveluita ja tämä tukee heidän kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja sosiaalisten kontaktien luomista. Huoltajille kerrotaan meidän varhaiskasvatustoiminnan tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä.

Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan vanhempien kanssa tehtävässä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa.

- Tarvittaessa huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkia, jolla varmistetaan molemminpuolinen ymmärrys.
- Arjessa tutustumme vieraisiin kieliin ja kulttuureihin esim. laululeikein ja saduin sekä hyödynnämme eri kulttuuritaustaisten vanhempien osaamista.

18. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki

18.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Lapsen tuen tarve pyritään tunnistamaan ja järjestetään tarvittavat tukitoimet heti tarpeen ilmettyä, tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista.

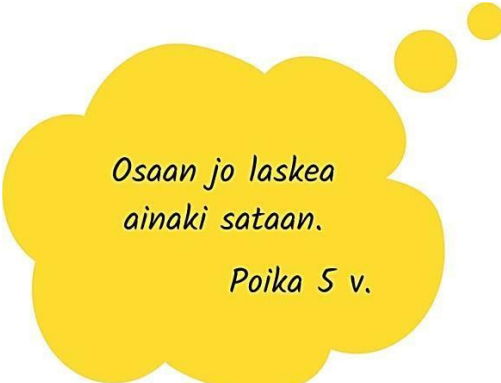
Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kehityksen ja oppimisen tuessa huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet sekä lapsiryhmän ja oppimisympäristön vaatimat ratkaisut. Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä, esim. kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin.

Alavudella toimii kaksi varhaiskasvatuksen kiertävää erityisopettajaa (veo), jotka vastaavat lapsen kehityksen ja oppimisen tuen järjestämisestä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Alavuden varhaiskasvatuksessa tukea tarvitseva lapsi on sijoitettuna tavalliseen lapsiryhmään.

Mikäli lapsen tuen tarve on tiedossa ennen varhaiskasvatuksen alkamista, pohditaan huoltajien sekä lapsen kanssa mahdollisesti toimivien asiantuntijatahojen, veon ja aluepäällikön kanssa, mikä varhaiskasvatusmuoto olisi lapsen tukemisen kannalta paras. Lapsen tuen tarpeen perusteella ja monialaisen keskustelun pohjalta varhaiskasvatuksen erityisopettaja esittää varhaiskasvatuksen johtajalle tarvittavat rakenteelliset järjestelyt (mm. ryhmäkoko tai avustajatarve).

Kasvattajan havaitessa lapsen tuen tarve, hän keskustelelee asiasta huoltajien sekä mahdollisesti tiimin, esimiehen ja veon kanssa. Keskustelun pohjalta päätetään miten toimitaan lapsen tukemiseksi.

Lapsen tarvitsema tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Siinä avataan lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät vastuut ja työnjako, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistapa ja arviointi. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen henkilöstö pyytää sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita osallistumaan lapsen tuen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

*Osaan jo laskea
ainaki sataan.*

Poika 5 v.

*Leikkitaulusta voi valita
mitä haluaa leikkiä.*

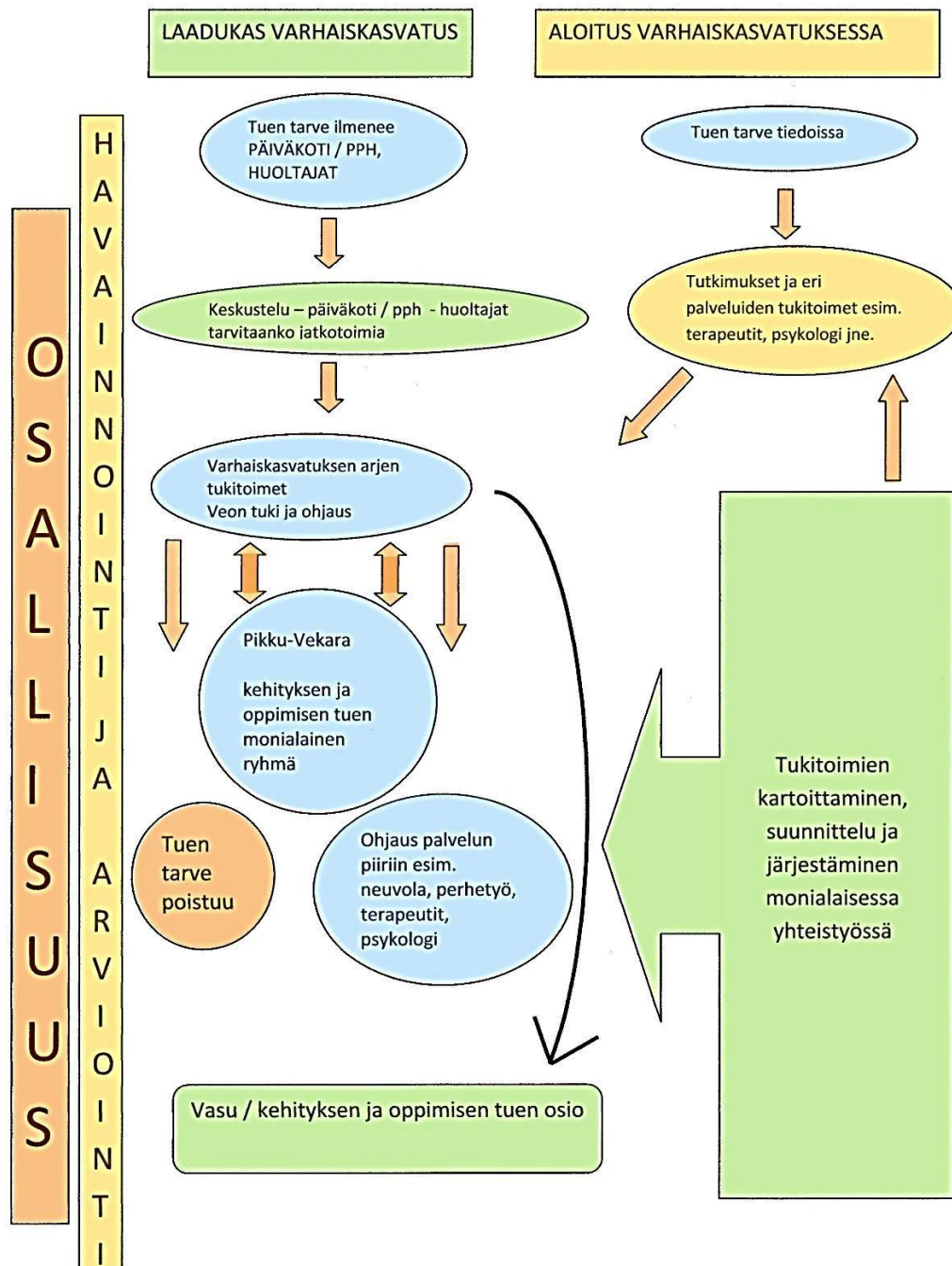
Tyttö 4 v.

18.2. Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana

Huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö korostuu erityisesti, kun lapsella on tuen tarvetta. Yhteistyö ja vastuut lapsen tuen aikana sovitaan aina tapauskohtaisesti eri toimijoiden kesken esim. lapsen vasussa, Pikku-Vekarassa ym. yhteispalavereissa. Yhteistyön tekemiseen on pyydetty kirjallinen lupa huoltajilta varhaiskasvatussuhteen alussa täytettävissä lomakkeissa.

Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta (mm. lastenneuvolasta, kasvatus- ja perheneuvolasta, perhetyöstä tai vammaispalveluista) ja heidän kanssaan tehdään monialaista yhteistyötä tuen järjestämisessä lapsen etu ja salassapitosäännökset huomioiden. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksen aikana toimintamuodosta tai -paikasta toiseen tai esiopetukseen, tiedonsiirtoa tapahtuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta ja tarvittaessa järjestetään yhteispalaveri.

LAPSEN TUEN POLKU

Alavudella lapsi pyritään siirtämään pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin varhaiskasvatuksessa jo ennen oppivelvollisuuden alkua, ajankohta harkitaan aina yksilöllisesti. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja käy huoltajien kanssa keskustelun pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamisen vaihtoehtoista ja mahdollisuuksista. Samalla he täyttävät hakemuksen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta. Veo, huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tekevät pedagogisen selvityksen lapsen tuen tarpeesta Wilmaan. Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta tekee opetuspäällikkö suoraan pedagogisen selvityksen ja vaaditun psykologin tai lääketieteellisen lausunnon perusteella. Esiopetus järjestetään luontaisesti määräytyvässä päiväkotiryhmässä tarvittavin tukitoimin. Lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) Wilmaan ja sen laadinnasta vastaa veo.

18.3.Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Alavuden varhaiskasvatuksessa lapsen tuen toteuttaminen mietitään aina yksilöllisesti ja toimintamuodon mukaan. Lapsen tuen tarve otetaan huomioon lapsiryhmän koossa ja rakenteessa, henkilöstömäärässä ja sen rakenteessa (esim. ryhmäavustaja), varhaiskasvatuksen erityisopettajien palveluissa (esim. konsultointi, yksilö- ja pienryhmäohjaus) sekä lapsiryhmässä käytettävissä pedagogissa menetelmissä (esim. toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen, kuvat, tukiviittomat, apuvälineet). Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Päiväkodeissa toteutetaan pienryhmätoimintaa, joka tukee lapsen yksilöllisiä tarpeita. Lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi tehdään monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa (esim. psykologi, perhetyö). Lapsen tukitoimien riittävyyttä ja tarvetta arvioidaan jatkuvasti monialaisessa yhteistyössä lapsen kanssa toimivien henkilöiden ja huoltajien kesken. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden (mm. terapeutit) antama ohjaus ja konsultointi tapahtuu pääasiassa lapsen omassa varhaiskasvatusympäristössä. Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua lapselle järjestettävän tukitoimen koulutukseen (esim. tukiviittomat, kuvakommunikointikansion käyttö), jolla vahvistetaan henkilöstön erityispedagogista tai sairaanhoidollista osaamista.

Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista ja vähäistä. Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa. Osalle lapsista tarjotaan enemmän yksilöllistä ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä. Tällöin lapsella on usealla kehityksen osa-alueella haasteita tai jollakin alueella erittäin suuri tuen tarve. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki vertaisryhmässä edellyttää suunnitelmallisuutta, erityisosaamista sekä mahdollisesti erilaisia järjestelyjä tai apuvälineitä.

Kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen edellyttää jatkuvaa havainnointia, dokumentointia ja arviointia lapsen tuen tarpeista ja toimenpiteiden vaikutuksista ja riittävyydestä. Ensimmäiseksi tarkastellaan käytössä olevia toimintatapoja ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

18.4. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, osioon 4.3 kirjataan tuen muodot. Se tehdään yhteistyössä huoltajien, henkilöstön ja lapsen kanssa toimivien monialaisten tahojen kanssa varhaiskasvatuksen erityisopettajan johdolla. Siihen kirjataan lapsen tarvitsema tuki, toimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa. Annetun tuen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti ja se tarkistetaan vähintään kerran vuodessa sekä lapsen aloittaessa esiopetuksen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan toiminnan tavoitteiden saavuttaminen ja tavoitteita muutetaan uutta tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta ilmenee, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Varhaiskasvatuksen esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja Alavuden esiopetussuunnitelmassa 2016.

Kun lapsi saa kehitykseensä ja oppimiseensa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa tulee kirjata osiossa Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kuvatun lisäksi seuraavat asiat:

Pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- henkilöstön mitoittamiseen ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut esimerkiksi, toiminnan eriyttäminen, lapsikohtainen ohjaaminen, pienryhmätoiminta tai viittomien ja kuvien käyttö
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut

Tuen seuranta ja arviointi

- tavoitteiden toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi sekä arviointiajankohdat.

19. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Arvioinnin pohjana on varhaiskasvatuksen pedagoginen laatu ja sen pohjalla vaikuttavat arvot. Arviointi on osa suunnittelua ja se on jatkuvaa. Arviointi on luonteva toiminnan suunnittelun lähtökohta. Arviointia tapahtuu monella tasolla: arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat, varhaiskasvatuksen henkilökunta, esimiehet, monialainen yhteistyöverkosto, varhaiskasvatuksen johto sekä päättäjät. Arviointi on sekä laadullista että määrällistä. Arviointi tuottaa tietoa, joka ohjaa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ja sen suunnittelua.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatusta arvioidaan säännöllisesti kansallisella tasolla mm. Karvin (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus) ja Opetushallituksen toimesta. Kunnassa varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää arvioinnin menettelytavoista ja tuottaa ajantasaisen tiedon henkilöstölle ja huoltajille. Yksikötasolla arvioidaan pedagogista toimintaa ja laatua sekä yksilötasolla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista.

Henkilöstö arvioi toimintaansa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti itsearviointina tiimikirjaan kuuluvien ohjeiden ja lomakkeiden avulla. Arvioinnin kohteena on muun muassa vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt.

Yksilötasolla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan yhdessä lapsen, huoltajan sekä henkilöstön kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointi on osa lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin tukea.

Lapset arvioivat varhaiskasvatuksen toimintaa iän ja kehitystason mukaisesti esimerkiksi lasten kokouksissa tai käyttämällä hymynaama-kyselyjä sekä lasta havainnoimalla kasvattajan hyväksi katsomalla tavalla. Huoltajat antavat palautetta lapsensa varhaiskasvatuksesta päivittäin sekä säännöllisesti heille tehdyillä asiakastyytyväisyyskyselyillä.

alavus.fi

